

Розвиток творчого потенціалу майбутніх художників декоративного мистецтва засобами академічного та декоративного рисунка

Анотація. У статті обґрунтовано роль академічного та декоративного рисунка у розвитку творчого потенціалу майбутніх художників декоративного мистецтва. На підставі аналізу основних складових художньої мови рисунка, специфіки засобів його художньої виразності розкрито значущість кожного компонента у процесі створення стилізованого зображення об'єкта природи.

Ключові слова: художник декоративного мистецтва, творчість, рисунок, декоративний рисунок, художній образ, стилізація.

Abstract. The article substantiates the role of drawing and decorative drawing in the development of the creative potential of future artists of decorative art. Based on the analysis of the main components of the artistic language of the drawing, the specifics of the means of its artistic expressiveness, the significance of each component in the process of creating a stylized image of an object of nature is revealed.

Keywords: artist of decorative art, creativity, drawing, decorative drawing, artistic image, stylization.

Кращі традиції народної творчості зберігаються й передаються з покоління в покоління як зразки естетичних переваг, національних особливостей, як складова культури народу. Збереження та примноження духовного потенціалу нації, до якого належить й традиційне декоративне мистецтво, є одним із пріоритетних державних завдань розвитку суспільства. Вивчення та подальший розвиток цього мистецтва у закладах вищої освіти передбачає виховання у майбутніх художників декоративного мистецтва художнього смаку. Під час навчання кожен здобувач вищої освіти проходить складний шлях від формування художнього образу до його втілення в готовий неповторний витвір мистецтва, що вимагає від них певних навичок, різних умінь: складання ескізів, рисунків, розроблення проєктів.

Інтегрована навчальна дисципліна «Рисунок і живопис» відіграє важливу роль у професійній підготовці майбутніх художників декоративного мистецтва і передбачає формування у них компетенцій з академічного й декоративного рисунка. Здобувач вищої освіти має володіти виразними засобами рисунка та пройти поетапне навчання: вивчати пропорції, лінійно-конструктивну побудову простих предметів, флори, фауни, людини, вивчити конструктивну форму та графічні засоби рисунка, які точно й матеріально передають структуру об'єктів у просторі. Рисування розвиває просторове мислення, зорову пам'ять, аналітичні здібності, а також навчає оцінювати розміри, пропорції, форму предметів, конструкцію. Під час виконання рисунка пізнаються структура, конструктивні особливості та характеристики зображуваного предмета. Художник прагне зафіксувати на папері технічну ідею об'єкта, уточнити деталь складного художнього виробу.

Пластична ідея та пластична форма – основні складові художньої мови рисунка. Форма художнього цілого легко піддається будь-яким метаморфозам і підпорядковується єдиній пластичній ідеї. Мистецтво як спосіб пізнання змушує людину по-новому дивитися на світ, ніби відтворюючи його заново, через призму свого індивідуального сприйняття, уяви, психологію, характер образів. Технічні навички рисунка: характер графічної плями, емоційна лінія, світло і тінь, тональність, контраст, ритм, перспектива, композиційна єдність – необхідні складові художнього образу.

Лінія – основний засіб виразності у рисунку, підпорядковується вихідному

здуму художника, тому саме рисунок відкриває можливості бачити інший простір за аркушем паперу, видимий світ речей та характер їх поєднання. Володіння рисунком починається з вивчення простих завдань, що дають змогу вирішувати образні, конструктивні задуми художника, які створюють імпульси для подальшої самостійної творчості. Художник не копіює натуру з фотографічною точністю, а аналізує, моделює, перетворює її графічними засобами, робить модель виразнішою та естетично цінною. Засоби виразності рисунка – лінія, градації світла та тіні, співвідношення темних і світлих плям, гострота та м'якість, композиційне рішення узгоджені з простором, на якому розгортається боротьба між пластичною ідеєю, реальним предметом і засобами втілення. Простір і форма предметів впливають один на одного і в процесі виконання актуалізують принцип, якому він підпорядкований – будувати ціле, виходячи з єдиного.

Умовні властивості рисунка визначають обмежений ансамбль графічних знаків, лінія, штрих, тон, контраст, зоровий розлом тощо. У рисунку головне – точне спостереження природи та гнучкість образотворчого мислення. Техніка навчального та академічного рисунка, засоби виразності, методи виконання зображення визначаються задумом художника. Існують різні види технік рисунка: рисунок олівцем, сепією, вугіллям, сангіною, чорною аквареллю, тушшю тощо. Олівцевий рисунок є наймасовішим видом рисування та особливо зручним на початковому етапі навчання рисуванню. Графіт добре лягає на папір, добре тримається, не потребує додаткових засобів закріплення. Графітний олівець має сірий або сіро-чорний тон. В освітньому процесі техніка олівця універсальна: з його допомогою виконуються як лінійні, так і тонально-живописні рисунки.

Навчання здобувачів вищої освіти рисунка вимагає від педагога креативного підходу до освітнього процесу, зокрема створення на заняттях художньо-творчого середовища з урахуванням особливостей конкретних видів декоративно-ужиткового мистецтва. Специфікою вивчення рисунка є здатність трансформації, стилізації традиційних засобів рисунка в декоративні, площинні, орнаментальні рисунки, співвіднесені з конкретною стилізацією декоративно-ужиткової творчості. У навчанні здобувачів вищої освіти значущим є особистісний підхід, допомога у професійному становленні та усвідомленні себе як особистості в колективі.

Навчання здобувачів вищої освіти декоративного рисунка розвиває у них креативне мислення та формує нестандартний підхід до виробів традиційного декоративного мистецтва. Уміння перетворювати навчальні завдання на прості або складні стилістичні об'єкти є важливою умовою освітнього процесу та розвитку майбутнього художника декоративного мистецтва. Пластичні засоби та особливості стилістики декоративного рисунка дають змогу розкрити фантазійний образ зображуваного об'єкта за допомогою графічних прийомів: лінії, плями, точки. В основі трансформації об'єкта лежить силует загальної плями, який поступово подрібнюється та насичується деталями орнаменту. Завдання декоративної переробки форми:

- спростити або ускладнити силует;
- розкласти об'єкт на прості геометричні або складніші орнаментальні форми.

Особливу увагу здобувачів вищої освіти слід звернути на створення декоративного рисунка, який має відповідати загальним вимогам і законам побудови композиції: формат аркуша; урівноваженість композиції; наявність активного образотворчого центру; площинне трактування об'єму; стилізацію предметів з метою активації виразності; рисунок не повинен перевантажуватися декором, щоб не порушити композиційну цілісність зображення.

У структурі орнаменту головним є дотримання пропорцій, метричних повторів, розміру та співвідношення форми темних і світлих плям. Декоративний рисунок

через ритміку деталей орнаменту створює неповторний та динамічний образ і часто змінює предмет, загострюючи або, навпаки, узагальнюючи його характерні риси. Завдання складної декоративної переробки предметів передбачає обов'язкове вивчення методичної та художньої літератури, збір матеріалу, ознайомлення з роботами художників, виконання попередніх начерків та ескізів. Під керівництвом викладача здобувач вищої освіти обирає стиль виконання та впроваджує обрані орнаментальні елементи у загальне стилістичне рішення рисунка. Декоративний рисунок виконується переважно в таких матеріалах: туш, перо, лінер, чорна акварель, сепія, білила (змішана техніка), допускається застосування тонованого паперу.

Інтегрована навчальна дисципліна «Рисунок і живопис» сприяє розкриттю творчого потенціалу особистості здобувача освіти, формуванню нестандартного мислення, точності й акуратності виконання майбутніх проєктів у галузі традиційного декоративного мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Marushchak O.V., Zuziak T.P., Savchuk I.V. Formation at students of pedagogical higher education institutions of esthetic idea by means of national ornament. *Modern Scientific Researches: The International Scientific Periodical Journal*. Yolnat PE, Minsk, Belarus, 2020. Issue 11. Part 1. Pp. 31-38.

2. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Шинін О.С., Висоцька О.В., Возна О.А. Психолого-педагогічні аспекти розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців образотворчого та декоративного мистецтва під час навчання академічного рисунка. *Fundamental and applied research in the modern world*. Abstracts of the 4th International scientific and practical conference (November 18-20, 2020). BoScience Publisher. Boston, USA. 2020. Pp. 549-557.

3. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Шинін О.С., Савлук В.М. Інтегративна природа декоративно-ужиткового мистецтва як чинник збереження художніх традицій народних ремесел і промислів. *Perspectives of world science and education*. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2019. Pp. 172-180.

4. Марущак О., Зузяк Т., Соловей В., Кізім С. Синергія цифрових технологій та засобів національного орнаменту у формуванні естетичних уявлень фахівців культури та мистецтва. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 9(15). С. 770-781.

5. Марущак О.В., Багрій Д.С., Свята М.В. Теоретичні та технічні аспекти виконання робочих рисунків орнаменту у професійній підготовці майбутніх педагогів середньої та професійної освіти, фахівців образотворчого і декоративного мистецтва. *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 1. С. 59-64.

6. Марущак О.В., Василько В.О., Давидюк А.В., Микитин А.Я., Черненко Д.С. Форма як засіб виразності у створенні художнього образу в образотворчому мистецтві. *Modern directions of scientific research development*. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. BoScience Publisher (May 18-20, 2022). Chicago, USA. 2022. Pp. 602-610.

7. Марущак О.В., Кравець В.М., Мудрак Н.В. Декоративний рисунок як універсальний інструмент умовно-декоративного сприйняття світу. *Актуальні питання науки, освіти і суспільства: теорія і практика*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 28 жовтня 2022 р.): у 2 ч. Умань: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. С. 73-74.

8. Марущак О.В., Красильникова І.В., Гусонька О.О., Заєць Л.В., Русавська Ю.О. Теоретичні основи створення робочих рисунків орнаменту. *Science and technology: problems, prospects and innovations*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2023. Pp. 249-257.

9. Марущак О.В., Масюк В.О. Декоративність як форма організації художнього образу. *Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця, 2022. Вип. 5. С. 187-192.

10. Марущак О.В., Недзеленко Ю.А., Ткачук Н.І. Науково-теоретичні основи орнаментальної композиції у професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій і педагогів професійної освіти. *Dynamics of the development of world science*. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. Pp. 644-653.

11. Марущак О.В., Романенко С.В., Будикіна Б.С., Павловська Є.А. Художньо-образна мова формування декоративної композиції. *Scientific Research: Theoretical Foundations and Practical Applications*. Proceedings of the VII International scientific and practical conference. (January 24-26, 2024) Vienna, Austria, International Scientific Unity. 2024. Pp. 57-61.